

Alsósokra hangolva – Médiatudatosságot fejlesztő óratervek 3-4. évfolyamos diákoknak

Bevezető

Az alábbi óravázlat az alsósoknak szóló sorozatunk következő része, amelyben az internet előnyeivel és hátrányaival foglalkozunk. **Ez az óraterv A *digitális világ körülöttünk* című óra szerves folytatása. Önálló megtartása megoldható, de csak jelentősebb átalakításokkal, ezért ezt nem javasoljuk.** Az óratervben szerepelnek olyan tananyaghoz kapcsolódó feladatok, amelyek a tanóra szűkös időkeretébe már nem illeszthetők be. A pedagógus feladhatja őket szorgalmi, illetve házi feladatként, vagy az általunk 45 percesnek szánt órát kiegészítve, dupla órát tarthat az adott témakörben.

Az óratervben egy-egy feladathoz alternatív megvalósítási formákat is javasolunk, ezeket sötétszürke betűszínnel jelöltük. A potenciális tanítói közléseket *T*, a várható tanulói válaszokat pedig *D* betűvel láttuk el. Az órán használható feladatok/tesztek a *Feladatok* közt találhatóak. Az óra tananyagához kapcsolódó érdekes cikkeket az *Ajánlott olvasmányok* részben soroltuk fel. A *Mellékletek* rész az órai feladatokhoz tartozó nyomtatható/kivetíthető eszközöket tartalmazza.

Tartalomjegyzék

Óravázlat	1
Ajánlott olvasmányok	8

Óravázlat

Tantárgy: digitális kultúra

Az óra címe: *Az internet előnyei és hátrányai*

Órakeret/Időtartam: 45 perc

Az óra típusa: *az előzőekben feldolgozott ismeretek gyakorlati alkalmazását elősegítő óra*

Az óra célja: *Az óra célja, hogy megbeszéljük és értékeljük a digitális házirendet, megvizsgáljuk az internethasználattal kapcsolatos előnyöket és hátrányokat, felállítsunk alapvető szabályokat, amelyeket érdemes betartani internetezés közben, és fejlesszük a gyerekek kritikai gondolkodását az internethasználattal kapcsolatban.*

Tantárgyi kapcsolatok: *környezetismeret, etika*

Kulcsfogalmak: *internet, képernyőidő, digitális házirend, zaklatás*

Eszközök: *Feladatok, Mellékletek*

Előzetes tennivaló:

- *előző órai házi feladat ellenőrzése, digitális házirend*

Teremigény:

- *páros- és csoportmunkára is van lehetőség az óra során, ennek megfelelően rendezze be a pedagógus a termet*
- *ha van rá mód, projektorral érdemes kivetíteni a képet/képeket*

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
3 perc	<p>I. BEVEZETÉS, RÁHANGOLÁS</p> <p><i>T: Az előző órán megbeszéltünk egy-egy jelenséget, ami az internetezési szokásainkhoz köthető. Abból indultunk ki elsőként, hogy mi az internet? Ki tudja elmondani saját szavaival?</i></p> <p><i>D: Az internet egy olyan hálózat, ami rengeteg számítógépet, telefont, okoseszközt köt össze. Az internet láthatatlan, de mindenhol ott van, ahol kapcsolódunk hozzá.</i></p> <p><i>T: Igen, így van. Azt is megállapítottuk, hogy sok okoseszköz vesz minket körül, és azokat gyakran használjuk. Ezt az időt mérni is lehet. Hogy hívjuk a digitális eszközök előtt töltött időt?</i></p> <p><i>D: Képernyőidő.</i></p> <p><i>T: Ügyesek vagytok. Láttuk a számegyenesen / a padlóra tett lapokon, hogy mindenki más időmennyiséget szokott az internet használatával eltölteni, és még azt is, hogy különböző dolgokra használjuk a netet.</i></p> <p><i>Azt is elmondtuk, hogy az internetezésnek is vannak szabályai, amik védenek minket és a családjunkat, osztályunkat. Mit mondtunk, minek hívjuk ezeket a szabályokat?</i></p> <p><i>D: Digitális házirendnek.</i></p> <p><i>T: Igen.</i></p>	Frontális beszélgetés		<p>Fogalmak: internet, képernyőidő, digitális házirend</p> <p><u>Internet</u>: Az internet egy világméretű hálózat, amely milliányi számítógépet, tabletet, okostelefont és más egyéb okoseszközt kapcsol össze, hogy ezeken az emberek vagy a gépek kommunikáljanak (pl. chat, levelezés, komment, vlog, képküldés stb.).</p> <p><u>Képernyőidő</u>: A számítógép, laptop, telefon, tablet használatával töltött aktív idő neve.</p> <p><u>Digitális házirend</u>: Az okoseszközök használatára vonatkozó családi (iskolai) szabályrendszer, amit együtt is kialakíthatunk, és a családi együttélést segítheti, ha mindenki elfogadja és betartja.</p>
6 perc (9 perc)	<p>II. AZ ELŐZŐ ÓRAI HÁZI FELADAT ELLENŐRZÉSE, A MOSTANI ÓRA TÉMÁJÁNAK FELVEZETÉSE</p> <p><i>T: Most nézzük meg a házi feladatot. Vegyétek elő a füzetet, és a padtársatokkal hasonlítsátok össze a digitális házirendeket! 5 percetek van ezt megbeszélni!</i></p> <p>Hagyjuk, hogy a gyerekek átolvassák és megvitassák egymás házirendjét. Közben sétálunk a padok között, figyelünk, és megpróbálunk megjegyezni egy-egy jó pontot, ami a mi digitális házirendünkben is benne van, és arra frontálisan kitérhetünk majd.</p> <p><i>T: Miközben dolgoztatok, láttam, hogy sok jó megoldást írtatok.</i></p>	Páros munka		<p>Miután párban megbeszélték a digitális házirendjüket, a pedagógus kérheti őket, hogy hangosan is említsenek meg néhány pontot a családi házirendből.</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
4 perc (13 perc)	<p><i>T: Ki az, aki megbeszélte a szüleivel a szabályokat vagy segítséget kért, és együtt készítettétek el a házirendet? Tegye fel a kezét!</i></p> <p><i>T: Szerintetek fontos-e, hogy a szülők is betartsák a házirendet? Miért?</i></p> <p><i>D: Igen. Mert ők is használnak telefont, számítógépet.</i></p> <p><i>T: Igen, a szülők is sokat dolgozhatnak a számítógépen, használják a mobiltelefonjukat, de főként akkor kell egymáshoz alkalmazkodnunk és betartanunk a házirendet, amikor együtt van a család, és közös időt töltünk együtt, vagy esetleg csak egy számítógépünk van, és mindenki szeretné egy kicsit használni. Úgy, ahogy ezen a képen is. Ennek a családnak van digitális házirendje. A kép alapján vajon milyen szabályokat alkothattak meg együtt?</i></p>	Frontális	<u>Melléklet 3</u>	<p>Kivetítjük a képet, a számítógépet együtt használó családról, és közben feltesszük a kérdést. Válaszlehetőségek:</p> <ol style="list-style-type: none"> Az van a digitális házirendben, hogy a szülőkkel együtt lehet csak internetezni. Lehet szórakoztató tartalmat fogyasztani. Ha nem értenek valamit, megkérdezik a szüleiket.
15 perc (28 perc)	<p>III. AZ ÓRA TÉMÁJÁNAK FELDOLGOZÁSA</p> <p>Az internet előnyei és hátrányai</p> <p><i>T: Most pedig felteszek egy fontos kérdést: szerintetek miért írtuk a házirendet?</i></p> <p><i>D: Mert mindenhol vannak szabályok, így az internetezésben is.</i></p> <p><i>T: Igen, igaz, és azért, mert habár az internetnek sok előnye van, figyelniük is kell, mert vannak hátrányai is, amiktől esetleg meg kell védenünk magunkat. Ebben is segít a házirend.</i></p> <p><i>T: Képzeljétek el, hogy nekünk is van egy ilyen digitális házirendünk, amit most kivetítek nektek. Sokban hasonlít majd a tiétekre, de megegyezünk abban, hogy most ezt a közös házirendet vesszük alapul a későbbiekben, a teremben.</i></p> <p><i>Azzal folytatjuk az órát, hogy megnézünk egy-egy pontot a közös digitális házirendünkől, és ezek segítségével megfogalmazzuk az internet előnyeit és hátrányait. Ez azért fontos, mert a legtöbb dolognak vannak előnyei, de ezekkel általában hátrányok is együtt járnak.</i></p>	Frontális beszélgetés	<u>Melléklet 1</u>	<p>Az óra célja: az internet előnyeinek és hátrányainak megnevezése, azok felismerése a digitális házirend alapján, esetleg saját tapasztalatok összegyűjtése az internet használatával kapcsolatban.</p> <p>A pedagógus kivetíti vagy felírja a táblára a mellékletben található digitális házirendet. A <u>Melléklet 2</u>-ben további magyarázatokat, megjegyzéseket talál a digitális házirend egyes pontjaihoz.</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p>T: <i>Elsőként nézzük meg azt a szabályt, hogy naponta 1 órát tölts maximum mobileszközök használatával.</i> T: <i>Felírtuk ezt a szabályt. Szerintetek ez a szabály az internet milyen előnyéből és hátrányából következik?</i> D: <i>Abból következik, hogy az internet nagyon szórakoztató, ez az előnye. Szívesen töltünk vele sok időt.</i> D: <i>A hátránya annak, hogy ennyire szórakoztató az, hogy túl sok időt töltünk vele.</i></p> <p>T: <i>Mitől veheti el az időt, ha sokat netezünk?</i> T: <i>Elfogadható, hogy naponta 1 óránál többet ne használd a mobilodat vagy a számítógépet? Miért?</i></p> <p>T: <i>Másodikként vizsgáljuk meg a digitális házirendünkből azt a szabályt, hogy amikor nem értek valamit, a szüleim segítségét kérem.</i> T: <i>Mi lehet az internetnek az előnye és ebből fakadó hátránya, ami szükségessé teszi ezt a pontot?</i> D: <i>Az lehet az előny, hogy rengeteg információhoz hozzá lehet jutni, és az ebből fakadó hátrány az, hogy olyan tartalmakhoz is hozzáférhetünk, amik nem nekünk valók, amiket nem értünk.</i></p> <p>T: <i>Mondjatok néhány olyan tartalmat, ami nem nektek való!</i> T: <i>Ezért tettük bele a házirendbe, hogy amikor valamit nem értesz, kérdezd meg a szüleidet!</i></p>			<p>A tanulók mondjanak néhány olyan helyzetet, amikor problémát okozott az, hogy neteztek. Pl. a többiek vártak rájuk induláskor, nem csináltak házit stb. A megállapított idő igazodik ahhoz, hogy a gyermek más eszközt is használ, például tévét, azaz más képernyő előtt töltött ideje is van.</p> <p>Egy-két tanuló említsen egy-két példát! Pl.: agresszív játékok, áltudományos oldalak, nem nekik való filmek stb.</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p><i>T: Harmadikként nézzünk meg két egymással összefüggő szabályt! Azt, hogy amikor egy idegen kapcsolatba akar velem lépni, vagy amikor csúnya vagy bántó üzenetet kapok, a szüleim segítségét kérem.</i></p> <p><i>T: Az internetnek milyen előnyét és ebből fakadó hátrányát tükrözi ez a két szabály?</i></p> <p><i>D: Az internet nagy előnye, hogy gyorsan, könnyen tudunk rajta keresztül kommunikálni, üzenetet küldeni, videochatelni, de hátránya, hogy idegenek is írhatnak neked, vagy bántó, csúfolódó üzeneteket kaphatsz valakitől.</i></p>			
	<p><i>T: Hallott már valaki ilyenről? Ezt úgy is hívjuk, hogy internetes zaklatás. Ki tudja, mit jelent az?</i></p>	Frontális		<p>Itt beszéljük meg a zaklatás fogalmát röviden. Fogalom: zaklatás, online zaklatás Zaklatás: amikor valakit rendszeresen vagy tartósan csúfolnak, bántanak, megfélemlítenek, akár az osztályban, akár e-mailen, valamelyik közösségi oldalon vagy chaten.¹ A gyerekek reakcióit figyelve ígérjük meg nekik, hogy a későbbiekben beszélünk még erről részletesebben. Szintén a reakciók függvényében döntünk el, hogy mennyire hamar vesszük elő ezt a témát. Akár meg is kérdezhetjük a tanulókat, hogy szeretnének-e erről a témáról beszélgetni.</p>
10 perc (38 perc)	<p>JÁTÉK: az internet előnyei és hátrányai Amennyiben okostáblánk van, egy-egy gyermek jöjjön ki a táblához, addig a többiek párban a papíralapú feladatot végezzék el.</p>	Csoportmunka vagy páros munka		<p>Az internet előnyeit és hátrányait külön összeszedtük egy táblázatba, és készült belőle egy LearningApps játék. A feladatnak van papíralapú változata (Feladat 1B), de okostáblán, számítógépen, tableten elvégezhető a LearningApps-es változat is.</p>

¹ https://nmhh.hu/cikk/190113/Mi_szamit_online_zaklatasnak, utolsó letöltés: 2021. 02. 23.

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p><i>T: Eddig az internetnek három előnyét és az ezekből következő hátrányait beszéljük meg. Most játszani fogunk. A játékban további előnyöket és hátrányokat fogunk megvizsgálni.</i></p> <p><i>T: Egy online játékot játszunk, amit a táblánál, számítógépen, tableten tudtok elindítani, az alábbi címen. Húzzátok az állítást a megfelelő helyre annak megfelelően, hogy ez az internet előnye vagy hátránya, esetleg mindkettő! A feladatra pár percet kaptok.</i></p> <p>A játék papíralapú változata a következő: <i>T: Most kaptok egy listát néhány állítással, és az a feladat, hogy párokban eldöntsétek, hogy az szerintetek egy előny, ha igen, írjatok egy E betűt a vonalra, vagy hátrány, ezt H-val jelöljétek! Van olyan is, ami mindkettő lehet, ekkor E és H betűt is írjatok a vonalra!</i></p>	Páros munka	<p>Online feladat</p> <p><u>Feladat 1B</u></p>	<p><u>Feladat az interneten:</u> https://learningapps.org/display?v=poghiv7i321</p> <p>A megoldás: a LearningApps-en az előnyök és hátrányok egyértelmű csoportokba rendeződnek, a feladat helyes megoldása a végén látható.</p> <p>Ha mindenki előtt van gép vagy legalább párokban okoseszközt használnak, a papír alapú változatot házi feladatnak is adhatjuk. Ekkor kiosztjuk kis papírokon, és a gyerekek beragasztják a füzetbe. Az utasítás ugyanaz, mint a játék papíralapú változatában, az első oszlopban.</p> <p>A Feladat 1-nél a tanulói példány és a pedagógusok számára készített, megoldással kiegészített változat is megtalálható.</p>
6 perc (44 perc)	<p>A feladat megbeszélése: <i>T: Most ellenőrizzük a feladatot! Ki mit gondolt? A digitális házirendünk három hátrányra korábban már megoldást kínált. Nézzük meg, hogy az újonnan felmerült hátrányokra milyen megoldást ad!</i></p> <p><i>T: A digitális bűncselekmények, a hamis információ, az, hogy a személyes adatainkat ellophatják, illetve hogy nem gyerekeknek való tartalmat látunk, mind hátrány.</i></p> <p><i>T: Ezt hogyan tudjuk elkerülni, a digitális házirendünk melyik szabálya segít nekünk ebben?</i></p>	Frontális	<p><u>Feladat 1A</u></p> <p><u>Melléklet 1</u></p>	<p>Az online vagy a papír alapú feladatot is megbeszéljük majd 2-3 percben, ezért érdemes a listát vagy a feladat helyes megoldását a frontális beszélgetés során kivetíteni. Kivetíthetjük a digitális házirendet is közben, hogy a megfogalmazott szabályokra vissza tudjunk utalni, azokat a gyerekek ismét maguk előtt lássák.</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p><i>D/T: A szüleim segítségét kérem, ha olyat látok, amit nem értek, és megbeszélem velük, hogy milyen oldalakat látogatok, mit tölthetek fel magamról az internetre.</i></p> <p><i>T: Az is hátrány, hogy keveset mozgunk és kialakulhat az internetfüggőség. Erre mi a megoldás? Melyik szabály segít nekünk?</i></p> <p><i>D:/T: Az, hogy naponta 1 órát töltök maximum mobileszközök használatával, és törekszem arra, hogy minél több képernyőmentes, minőségi időt töltsék a családommal.</i></p> <p><i>T: Miért lehetséges az, hogy a reklámok előnyösek és hátrányosak is lehetnek? T: Milyen szabályt fogalmazhatunk itt meg?</i></p> <p><i>D: Azt, hogy csak olyan oldalakat látogatok, amik nekem valók, mert ott nem lesznek talán reklámok.</i></p> <p><i>T: Az online játékok is ilyenek, van előnyük és hátrányuk. Mondjatok példát a hátrányokra!</i></p> <p><i>T: Az online játékok egyik hátránya, hogy függőséget is okozhatnak, és nehezen tudjuk abbahagyni őket, keveset mozgunk, nem játszunk a barátainkkal mást. Az a legjobb megoldás, hogy a házirendben leírt 1 órát mindig betartjuk.</i></p>		<p>Feladat 1A</p>	<p>Az alábbi két pontot, aminek előnye és hátránya is van, mindenképpen tisztázzuk, mert ezekről még nem volt szó a korábbiakban.</p> <p>A többi pontra is részletesen rákérdezhetünk, ha szükségét érezzük, összekapcsolhatjuk a digitális házirendben lévő szabállyal, amennyire időnk engedi az óra vége felé.</p> <p>Lehetséges válaszokhoz lásd a Melléklet 2 tanítói példányának magyarázatait.</p>
<p>1 perc (45 perc)</p>	<p>IV. ÖSSZEGZÉS, AZ ÓRA LEZÁRÁSA:</p> <p><i>T: Ügyesek voltatok! A mai órán láthattuk, hogy az internetnek előnyei és hátrányai is vannak. Azt is megbeszéltük, hogy a digitális házirendünk milyen megoldásokat kínál a hátrányok kiküszöbölésére.</i></p>			<p>Ha az időnk engedi, gyorsan végigmehetünk az órán megbeszélt előnyök és hátrányok listáján.</p>

Ajánlott olvasmányok

Digitális házi rend:

10 szabály digitális gyerekneveléshez – 6-11 éves korig:

<https://www.digitaliscsalad.hu/fogalomtar/10-szabaly-digitalis-gyerekneveléshez-6-11-éves-korig%C2%AO>

Internetes házi rend:

Így segít a családi képernyőszabály: <https://hintalovon.hu/2019/06/13/internetes-hazirend/>

A videójátékokról és az online játékokról szülőknek, tanároknak:

<https://www.digitaliscsalad.hu/biztonsag/online-jatek-vagy-videojatek-mi-a-kulombseg>

5 videójáték-típus, amit minden szülőnek ismernie kell:

<https://www.digitaliscsalad.hu/elmeny/5-videojatek-tipus-amit-minden-szulonek-ismernie-kell>

Mit tehetsz, hogy biztonságban legyen a gyereked a neten?

Will Geddes: Szülők Nagy Mobilkönyve. A Forbes ajánlásával. 2020

Tanárok a neten, kézikönyv pedagógusok számára:

<http://www.webwewant.eu/documents/10180/27882/HU-final-2/23c9c0c1-263d-47b7-bde9-2af243a32900>

Tippek, segédanyagok, videók oktatóknak:

<https://www.saferinternet.hu/jatekok/offline-letoltheto-jatekok/alsosoknak/alsosoknak>

Álhírek, hírek valóságának ellenőrzése:

https://buvosvolgy.hu/tudastar/cikk/Fenykep_is_van_rola_Attol_nem_biztos_hogy_igaz

https://buvosvolgy.hu/tudastar/cikk/Honnan_tudjuk_hogy_egy_hiroidal_megbizható